

А.В. ОСИПОВА, Г.М. КОПТЄВА

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Проведено оцінку тенденцій в динаміці податку на доходи фізичних осіб у результаті податкових реформ та виявлення чинників, що їх зумовлюють. Проаналізовано зміни в співвідношенні надходжень ПДФО з такими макропоказниками як ВВП, податкові надходження бюджету, визначено зміни в розподілі надходжень ПДФО між державним та місцевими бюджетами. Результати дослідження є основою для розробки рекомендацій щодо вдосконалення механізму адміністрування ПДФО в Україні.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, фискальний ефект, надходження до бюджету.

Проведена оцінка тенденцій в динаміці податку на доходи фізичних осіб у результаті податкових реформ та виявлення факторів, які їх обумовлюють. Проаналізовані зміни в співвідношенні надходжень ПДФО з такими макропоказниками як ВВП, податкові надходження бюджету, визначено зміни в розподілі надходжень ПДФО між державним та місцевими бюджетами. Результати дослідження є основою для розробки рекомендацій по удосконаленню механізму адміністрування ПДФО в Україні.

Ключевые слова: налог на доходы физических лиц, прожиточный минимум, минимальная заработная плата, фискальный эффект, поступления в бюджет.

An estimation of trends in the dynamics of the tax on personal income as a result of tax reforms and the identification of factors that determine them. The changes in the ratio of PIT revenues with such macroeconomic indicators as GDP, tax revenues of the budget, changes in the distribution of Personal Income Tax (PIT) revenues between the state and local budgets have been analyzed. The fiscal consequences from the expansion of the PIT tax base have been analyzed. A comparative analysis of PIT in tax revenues in EU countries has been carried out. The influence of tax innovations in the part of the PIT on the revenues of local budgets in the conditions of decentralization of power is estimated. The results of the study are the basis for developing recommendations for improving the mechanism of administering the PIT in Ukraine.

Keywords: tax on personal income, subsistence minimum, minimum wage, fiscal effect, budget revenues.

Вступ. Одним з найвагоміших податків, який виконує важливу соціальну функцію, є податок на доходи фізичних осіб. Це прямий податок, яким оподатковуються доходи фізичної особи. Його європейським аналогом є Personal Income Tax (PIT).

В Україні податок на доходи фізичних осіб пройшов довгу історію трансформацій та перетворень. Задля наповнення пустої державної скарбниці в Україні було апробовано і прогресивну, і пропорційну системи оподаткування особистих прибутків. Але пошуки найоптимальнішого варіанту тривають досі.

Постановка проблеми. Основний податок, який сплачують тільки фізичні особи (або їх представники – податкові агенти, але за рахунок таких фізичних осіб), є податок на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО). Цим податком оподатковуються всі доходи фізичних осіб відповідно до податкового законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключові зміни в реформуванні податку на доходи фізичних осіб були предметом дослідження таких учених, як: Ю.Б. Іванов, М.П. Кучерявенко, О.С. Найдено, О.М. Тимченко, Г.М. Фадєєва, та ін. [1, 2]. Разом із тим окремі питання щодо реформування податку на доходи фізичних осіб в сучасних умовах потребують поглибленого опрацювання, у т.ч. шляхом аналізу та оцінки трансформації податку із минулим періодом і перспективами на майбутнє.

Мета статті полягає у виокремленні ключових змін у реформуванні оподаткування доходів фізичних осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміни ставок податку на доходи фізичних осіб в Україні з 1991 року відбувались доволі часто. З

1 грудня 1993 року до 1 жовтня 1994 року задля наповнення казни запровадили найжорсткішу шкалу оподаткування з максимальною ставкою 90 %. Але попри збільшення ставок майже вдвічі, доходи бюджету від прибуткового податку з громадян зменшились. Досліджуючи зв'язок між величиною ставки податків і надходженням до державного бюджету, ще у давні часи, американський економіст Артур Лаффер показав, що не завжди підвищення ставки податку веде до зростання податкових доходів держави. Він спробував теоретично довести, що при ставці прибуткового податку вище 50 % різко знижується ділова активність фірм і населення в цілому. Отже, спрацювало правило Лаффера, яке свідчить, що зростання податкового тиску вище оптимальної точки приводить до зменшення надходжень.

До 2004 року в Україні діяла прогресивна шкала оподаткування, з мінімальною ставкою 10 % та максимальною – 40 %. Розмір ставки залежав від обсягу оподаткованого доходу, який вимірювався в кількості мінімальних зарплат. Що більшим був дохід особи, то вищу ставку податку застосовували до неї. Однак з 2004 року Україна перейшла на єдину пропорційну ставку оподаткування розміром 13 % (з 2007 р. – 15 %). З 2011 року діяла базова ставка розміром 15 % для доходів, які за місяць не перевищують 10 мінімальних зарплат та 17 % - для доходів понад 10 мінімальних зарплат. З 2016 року введена ставка на рівні 18 %, яка діє до сих пір.

Впровадження пропорційної системи оподаткування доходів фізичних осіб пояснювалось потребою запровадити для всіх єдині правила гри та стимулювати інвестиційну активність заможних верств суспільства. Передбачалось, що нові податки

виведуть доходи багатьох громадян із тіні. Проте, як показує статистика, запланованих завдань досягти не вдалось.

Надходження від податку на особисті доходи громадян після скасування прогресивного оподаткування скоротились. Частка податку на доходи у ВВП, яка 2003 року досягла 5,1 %, суттєво впала і знов досягла рівня 5,3 % тільки у 2016 році

(табл. 1). У 2005–2008 роках у абсолютних цифрах збільшилися надходження податку на доходи фізичних осіб майже в 2,65 раза, але співвідношення у структурі податкових надходжень майже не змінилось. Якщо в багатьох країнах світу податок на особисті доходи формує до 40 % бюджету і відіграє провідну роль в його наповненні, то Україна демонструє значно нижчі результати.

Таблиця 1 – Частка податку на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті та ВВП України

Податок на доходи фізичних осіб	Рік												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015	2016
Зібрано в бюджет, млрд грн	10,82	13,52	13,21	17,32	22,79	34,78	45,89	44,48	45,32	46,21	46,25	42,59	55,75
Частка у доходах бюджету, %	17,5	18,0	14,4	12,9	13,3	15,8	15,4	16,3	16,1	16,7	16,8	10,4	11,22
Частка у податкових надходженнях до бюджету, %	23,8	24,9	20,9	17,7	18,1	21,6	20,2	21,4	24,8	25,2	25,8	10,39	11,27
Частка у ВВП, %	4,8	5,1	3,8	3,9	4,2	4,9	4,8	4,9	4,2	4,34	4,36	4,6	5,3

Джерело: розраховано авторами за даними Казначейства, Держкомстату

Попередньо може скластися враження, що ефекти податкових реформ 2014–2016 років були лише позитивними. Проте більш детальний аналіз свідчить, що зростання зумовлене не такими факторами, як покращення економічної ситуації в країні, зростання реальної заробітної плати населення, легалізація тіньових заробітних плат, а в першу чергу:

— змінами в податковому законодавстві (введення нових об'єктів оподаткування, розширення існуючої бази оподаткування, зміна ставки податку тощо), які зумовили зростання податкового навантаження на трудові доходи;

— різкою девальвацією гривні та пов'язаних з нею інфляційних процесів (за 2 неповні роки гривня знецінилась більше ніж утричі — із 7,99 грн/\$ у лютому 2014 року до 24,00 грн/\$ у грудні 2015 року і продовжує девальвувати — станом на 01.05.17 курс становить 26,55 грн/\$, станом на 01.12.17 курс становить 27,15 грн/\$).

Одним із ключових чинників, який вплинув на номінальне зростання надходжень ПДФО, є інфляція. Як свідчать дані рис. 1, номінальні надходження ПДФО до Зведеного бюджету в 2016 році були у 2,5 раза вищі за показники 2010 року.

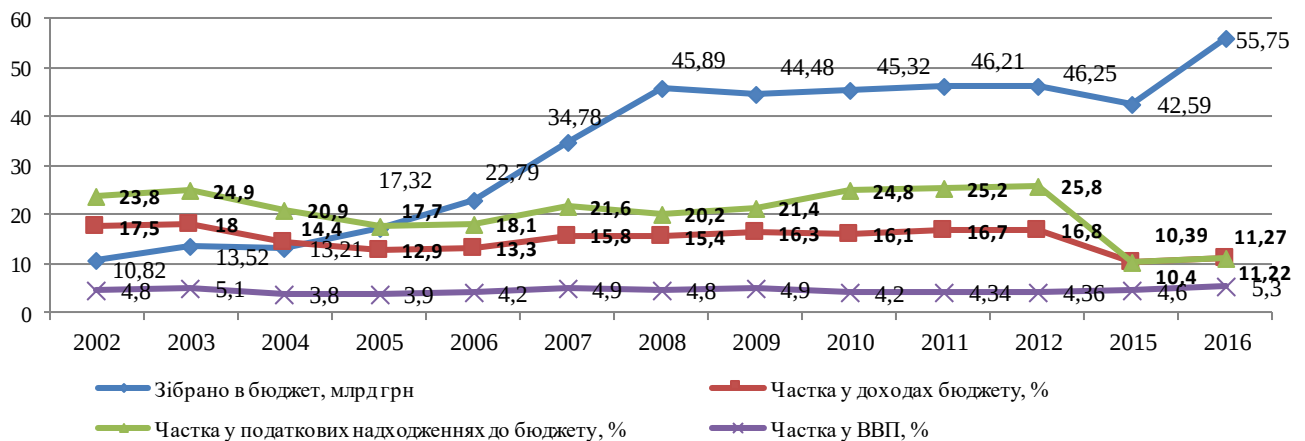

Рисунок 1 – Надходження ПДФО до бюджету за 2002–2016 рр

Проте за 6 років цей показник зріс лише на 20 % (в порівнянні з цінами 2010 року). Реальних фіскальних ефектів від ПДФО не спостерігається незважаючи на постійне підвищення МЗП (із 01.01.2011 по 31.12.2016 вона зросла на 70 %), зміни ставки оподаткування та інші новації в результаті податкових реформ 2014–2016 років. Більше того, у 2014–2015 роках реальні надходження ПДФО скоротилися. Це, в першу чергу, зумовлено зменшенням кількості платників податків у тому числі через анексію Криму та воєнний конфлікт на сході України, зростанням безробіття та еміграцією населення.

Іншими чинниками зростання надходжень до бюджету за кодом бюджетної класифікації 11010000 “Податок та збір на доходи фізичних осіб” (до 2014 року — “Податок на доходи фізичних осіб”) можна вважати введення військового збору (із серпня 2014 року) та розширення бази оподаткування ПДФО за рахунок оподаткування [5]:

— процентів за депозитами (із липня 2014 року оподатковувались за ставкою 15 %/17 %, у 2015 році — 20 %, з 1 січня 2016 року — 18 %);

— пенсій (запроваджено вперше з липня 2014 року).

Спершу оподатковувались пенсії, сума яких перевищувала 10 тис. грн (що майже у 8,5 раза більше діючого на той момент розміру прожиткового мінімуму), при середньому розмірі пенсії в 2014 році 1 582 грн/місяць.

З 1 січня 2015 року граничну межу було знижено до 3 МЗП (3 654 грн). У цьому випадку ставка оподаткування становила 15 %. Якщо ж пенсія перевищувала 10 МЗП — ставка 20 %. Середній розмір пенсії в 2015 році був 1 700 грн/місяць.

З 1 липня 2016 року розмір пенсій, що підлягає оподаткуванню, підвищено до 10-кратного розміру прожиткового мінімуму (13,3 тис. грн). Середній розмір пенсії в 2016 році — 1 828 грн/місяць.

Отже, збільшилось податкове навантаження на менш заможні верстви населення, оскільки ставка для них зросла на 3 %, і зменшилось на заможніші верстви

населення (для них ставка зменшилася на 2 %). Такі зміни у сфері оподаткування податком на доходи фізичних осіб не відповідають загальноприйнятим принципам оподаткування у більшості європейських країн, де застосовується переважно прогресивна шкала оподаткування. Це дозволяє забезпечити принцип соціальної справедливості в оподаткуванні, де малозабезпечені громадяни сплачують податки за мінімальними ставками, а основний тягар зі сплати податків переноситься на заможні верстви населення, які можуть сплачувати великі суми податків без шкоди для свого економічного стану.

Фіскальні наслідки від розширення бази оподаткування ПДФО були позитивними, що можна відслідкувати за таблицею 2. Проте це вплинуло на рівень податкового навантаження на доходи громадян, у першу чергу на заробітну плату.

Таблиця 2 – Фіскальні ефекти введення військового збору та розширення бази оподаткування ПДФО

Показник	Рік			
	2013	2014	2015	2016
Надходження ПДФО до ЗБУ за кодом бюджетної класифікації 11010000 “Податок та збір на доходи фізичних осіб”, млн грн, у т. ч.	72 151	75 202	99 983	138781
ПДФО з пенсій, млн грн	0	21,7	1 085	404
ПДФО з процентів за депозитами, млн грн	0	2 126	8 218	7 611
Військовий збір, млн грн	0	2 534	9 154	11 45
Разом надходження ПДФО в результаті змін у податковому законодавстві:				
млн грн	0	4 68	18 457	19 472
% до надходжень ПДФО	0	6,2	18,4	14,0
Надходження ПДФО до ЗБУ без урахування новацій, млрд грн.:				
у фактичних цінах	72 161	70 520	81 525	119 309
у цінах 2010 року	68 780	53 873	43 433	56 571

Джерело: розраховано авторами за даними Казначейства, Держкомстату

Зазначені вище зміни в податковому законодавстві щодо ПДФО, які набрали чинності з 2014 року, мали суттєві фіскальні ефекти. Без їх запровадження номінальні надходження ПДФО у 2014 році порівняно з 2013 роком були б нижчими.

У 2015–2016 роках фіскальна роль зазначених новацій підсилалась. З 2014 року по 2016 рік номінально суми від нових об'єктів оподаткування зросли майже в 5 разів, а частка в податкових надходженнях від ПДФО у Зведеному бюджеті зросла із 6,2 % до 14,0 %. Без введення військового збору та розширення бази оподаткування реальні надходження ПДФО в 2016 році (за інших незмінних умов) становили б лише 82 % від показника 2013 року.

При цьому, військовий збір та ПДФО з процентів за депозитами надходять виключно до Державного бюджету України.

Найбільший фіскальний ефект мала податкова політика у 2015 році (військовий збір та надходження ПДФО з нових джерел забезпечували майже 18 % від загальних надходжень ПДФО у 2015 році). Саме з 1 січня 2015 року набрали чинності такі зміни в оподаткуванні:

— знижено граничний розмір пенсій, що підлягає оподаткуванню;

— проценти за депозитами почали оподатковуватися за вищими ставками (20 % проти 15 %/17 %);

— розширено базу оподаткування військового збору (почали обкладатися не лише заробітні плати, а й всі доходи, що є об'єктом оподаткування ПДФО).

Проте розмір МЗП до вересня 2015 року залишався на рівні 2014 року — 1 218 грн/місяць, реальна заробітна плата на кінець 2015 року становила лише 80 % від рівня 2014 року, інфляція — 143,3 % від рівня грудня 2014 року.

Статистичні дані країн ЄС свідчать, що частка ПДФО у податкових надходженнях у різних країнах є різною. Найнижча вона в країнах Східної та Центральної Європи, зокрема: Словаччині — 9,7 %, Угорщині — 13 %, Польщі — 14,3 %, Естонії — 17,5 %. В інших європейських країнах, таких як Німеччина, Італія, Великобританія, Швеція, частка індивідуального прибуткового податку є вищою (від 23,45 % до 35,8 %), за винятком Франції (19,2 %) та Нідерландів (18,7 %). Найвищий рівень у Данії — 58,9 % податкових надходжень [2].

Згідно з офіційними даними, за відносним (національним) критерієм бідності в Україні в середньому 23 % населення є бідним [4], при цьому податкове навантаження на доходи громадян часто є вищим, ніж у країнах ЄС, попри існування в них прогресивної ставки індивідуального прибуткового податку.

За розрахунками експертів, в Німеччині громадянин, який заробляє 10 000 євро на рік, сплачує

зі свого доходу лише близько 3 % індивідуального прибуткового податку, а в Україні — 18 %. Отже, основний тягар податкового навантаження по ПДФО несе незаможне населення України [3].

Удосконалення управління місцевими фінансами та міжбюджетних відносин з метою досягнення бюджетної децентралізації були здійснені у 2015-2016 рр. шляхом внесенням змін до Бюджетного та Податкового кодексів України [6; 7]. Органам місцевого самоврядування планувалось передати додаткові бюджетні повноваження та забезпечити їх стабільними джерелами доходів, насамперед мова йде про введення нових податків (акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання), зміни бази та ставок оподаткування податку на нерухоме майно,

зміни у розподілі між різними рівнями бюджетів таких податків як ПДФО, екологічного податку, податку на прибуток підприємств та інше.

ПДФО є одним з основних джерел доходів місцевих бюджетів. У 2011–2014 рр. більше 70 % податкових надходжень місцевих бюджетів та більше 60 % сукупних доходів місцевих бюджетів формувались за рахунок надходжень ПДФО (табл. 3), а тому важливо оцінити вплив податкових новацій у частині ПДФО на доходи місцевих бюджетів. Актуальність такого аналізу підсилюється, враховуючи оголошений Урядом та Президентом України в 2015 р. курс на децентралізацію влади.

Таблиця 3 – Роль ПДФО у доходах місцевих бюджетів, %

Рік	Частка ПДФО у	
	податкових надходженнях	загальних доходах (без урахування офіційних трансфертів)
2011	73,97	62,54
2012	71,13	60,60
2013	70,82	61,41
2014	71,63	61,88
2015	55,92	45,59
2016	53,76	46,25

Примітка. Розраховано авторами за даними Держказначейства

За даними, наведеними у табл. 3 можна побачити, що частка податку в наповненні доходів місцевих бюджетів скоротилася з 62 % до 46 %.

Незважаючи на оголошену урядом політику бюджетної децентралізації, частки розподілу ПДФО між Державним та місцевими бюджетами змінилися на користь ДБУ, що впливає на фінансову самостійність органів місцевого самоврядування.

Склася ситуація, коли запропонованими заходами держава вводить нові податки, або спускає існуючі на місцевий рівень з одночасним перерозподілом на користь державного бюджету найбільш вагоміших місцевих податків, насамперед податку на доходи фізичних осіб. Як наслідок, місцеві бюджети за рахунок передачі до державного бюджету 25 % доходів від ПДФО втратили у 2015 р. 32,4 млрд грн (до 2015 р. 100 % надходжень від даного податку зараховувалися до місцевих бюджетів), тоді як за рахунок нових податків (податок на прибуток, акцизний податок з роздрібною торгівлі, транспортний податок, податок на нерухоме майно, екологічний податок) їх доходи зросли лише на 13,3 млрд грн, що приблизно у 2,5 рази менше. А це, безумовно, посилення централізації фінансових ресурсів.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, був визначений у Податковому кодексі України з 2011 р. Однак фактично даний податок почав справлятися лише з 2015 р. (для фізичних осіб). До цього часу даний податок сплачували лише юридичні особи. У 2015 р. було здійснено розширення бази оподаткування за цим податком. Так, до бази оподаткування віднесено не лише житлову, а й нежитлову площу, з одночасним

обмеженням пільг для власників квартир із 120 кв. м до 60 кв. м та для власників будинків – із 250 кв. м до 120 кв. м, та збільшенням максимальної ставки із 2 % від мінімальної заробітної плати до 3 % (у 2017 році – 1,5 %), а також встановлено додаткову ставку податку в розмірі 25 тис. грн. для квартир площею понад 300 кв. м і будинків площею понад 500 кв. м. Це дозволяє місцевим органам влади посилити дохідну частину місцевих бюджетів.

Висновки. Таким чином, номінальне зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету України зумовлене не збільшенням реальних доходів населення чи детінізацією заробітних плат, а зростанням навантаження на трудові доходи населення, інфляційними процесами, введенням військового збору та розширенням бази оподаткування ПДФО.

Темпи зростання надходжень ПДФО перевищують темпи зростання його найбільш вагомої бази оподаткування — заробітної плати, що свідчить про збільшення податкового навантаження на трудові доходи громадян.

Отже, враховуючи вищенаведене, варто зазначити, що здійснені реформи у сфері справляння прямих податків дозволили залучити органам місцевого самоврядування додаткові ресурси до місцевих бюджетів. Однак такі зміни, як відрахування до державного бюджету 25 % надходжень від податку на доходи фізичних осіб, зумовили зменшення розмірів надходжень до місцевих бюджетів, які не були компенсовані за рахунок розширення бази оподаткування за податком на доходи фізичних осіб.

Список літератури

1. Луценко К.Ю., Фадєєва Г.М. Реформування податку на доходи фізичних осіб / К.Ю. Луценко, Г.М. Фадєєва // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 24 (1196). – С. 64-67.
2. Tymchenko O. Personal Income Tax Burden in Ukraine and the European Countries / O. Tymchenko // Financial Decentralization and Sustainable Development: Collection of Scientific Papers. Workshop, Kyiv, March 23–24, 2017 — K.: Argar Media, 2017. — P. 65
3. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 року № 275-р "Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік": [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/275-2017-%D1%80>.
4. Податкова система України є однією з найгірших у світі – експерти // Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/inozmi/svoboda/2014/01/16/7009754/>.
5. Тренди в динаміці податку на доходи фізичних осіб у 2011-2016 роках / Ю. Сибірянська, П. Пірникоза // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://feao.org.ua/.../2017-07-18-Trendy_v_podatkah..
6. Бюджетний кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Податковий кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

References (transliterated)

1. Lutsenko K.Yu., Fadyeyeva H.M. Reformuvannya podatku na dokhody fizychnykh osib/ K.Yu. Lutsenko, H.M Fadyeyeva. // Visnyk Nats. tekhn. un-tu "KhPI": zb. nauk. pr. Ser. : Aktual'ni problemy upravlinnya ta finansovo-hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstva. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2016. – NO 24 (1196). – P. 64-67.
2. Tymchenko O. Personal Income Tax Burden in Ukraine and the European Countries / O. Tymchenko. // Financial Decentralization and Sustainable Development: Collection of Scientific Papers. Workshop, Kyiv, March 23–24, 2017 — K.: Argar Media, 2017. — P. 65.
3. Rozporyadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 3 kvitnya 2017 roku # 275-r "Pro zatverdzhennya seredn'ostrokovoho planu priorytetnykh diy Uryadu do 2020 roku ta planu priorytetnykh diy Uryadu na 2017 rik": [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/275-2017-%D1%80>.
4. Podatkova systema Ukrayiny ye odniyeyu z nayhirshykh u sviti – eksperty // Ukrayins'ka pravda [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/inozmi/svoboda/2014/01/16/7009754/>.
5. Trendy v dynamitsi podatku na dokhody fizychnykh osib u 2011-2016 rokakh / Yu .Sybiryans'ka, P. Pirnykoza // [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : https://feao.org.ua/.../2017-07-18-Trendy_v_podatkah..
6. Byudzhетnyy kodeks Ukrayiny, zatverdzhenny Verkhovnoyu Radoyu Ukrayiny vid 08.07.2010 # 2456-VI [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Podatkovyy kodeks Ukrayiny, zatverdzhenny Verkhovnoyu Radoyu Ukrayiny vid 02 hrudnya 2010 r. # 2755-VI [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>

Надійшла (received) 09.12.2017

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Аналіз та оцінка тенденцій реформування податку на доходи фізичних осіб / А.В. Осипова, Г.М. Коптєва // Вісник НТУ «ХПІ» Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Х. : НТУ «ХПІ», 2017 – № 54 (1257). – С. 106-110. – Бібліогр.: 7 назв. – ISSN 2304 621X.

Анализ и оценка тенденций реформирования налога на доходы физических лиц / А.В. Осипова, А.Н. Коптева // Вестник НТУ «ХПІ». Серия: Актуальные проблемы управления и финансово-хозяйственной деятельности предприятия. – Х. : НТУ «ХПІ», 2017. – № 54 (1257). – С. 106-110. – Библиогр. 7 назв. – ISSN 2304-621X.

Analysis and assessment of trends in reforming the personal income tax / A. Osipova, A. Koptieva // Bulletin of NTU "KhPI". Series: Actual problems of management and financial-economic activity of the enterprise. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. – NO 43 (1215). – P. 106-110. – Bibliogr.: 7 names. – ISSN 2304-621X.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Осипова Анастасія Володимирівна – Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, магістрант спеціальності «Оподаткування», тел.: (066)830-09-42, e-mail: osipova94_94@mail.ru

Осипова Анастасия Владимировна – Национальный технический университет «ХПИ», г. Харьков, магістрант спеціальності «Налогообложение», г. Харьков, тел.: (066)830-09-42, e-mail: osipova94_94@mail.ru

Osipova Anastasia – National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Master student specialty "Taxation", tel.: (066)830-09-42, e-mail: osipova94_94@mail.ru

Коптєва Ганна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «ХПІ», м.Харків, тел.: (095)93-50-779, e-mail: a_fadeyeva@pochta.ru

Коптева Анна Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и налогообложения, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г.Харьков, тел.: (095)93-50-779, e-mail: a_fadeyeva@pochta.ru

Koptieva Anna – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor at the Department of Management and Taxation (National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv), tel.: (095)93-50-779; e-mail: a_fadeyeva@pochta.ru